

دومین بودجه کابینه نهم در حالی در مجلس هفتم البته با تاخیر در حال بررسی است که آگاهان همچنان نسبت به اثرات سوء این بودجه بر اقتصاد کشور هشدار می‌دهند. مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام در همین راستا و بنا بر وظیفه‌ای که از سوی رهبری معظم انقلاب اسلامی به منظور تطبیق بودجه سالانه دولت با برنامه‌های توسعه‌ای و سند چشم‌انداز ۲۰ ساله برعهده این نهاد (مجمع تشخیص) گذاشته شده است، به پژوهش‌های جامعی در این خصوص دست زده است. این پژوهش کارشناسی صریح و مستند که فراتر از سطح مجادلات نازل سیاسی صورت گرفته، نشان می‌دهد که سیاست‌های اعمال شده در تدوین بودجه ۸۶ عملاً با رویکردها، دستورات و آرمان‌های برنامه چهارم توسعه و سند چشم‌انداز اختلاف دارد.

بر اساس پیش‌بینی‌های مندرج در گزارش تحلیلی مرکز تحقیقات استراتژیک، میزان واردات کشور در سال آینده [۱۳۸۶] به رقم بی‌سابقه ۵۲ میلیارد دلار بالغ می‌شود و نرخ تورم نیز در صورت ادامه وضعیت کنونی، به حالت انفجاری خواهد رسید. بر اساس گزارش این نهاد پژوهشی وابسته به مجمع تشخیص که بنا بر ابلاغیه رهبری نظام، مأمور بررسی میزان انطباق بودجه سالانه دولت با سیاست‌های کلی برنامه چهارم از جمله مهار تورم، توانمندسازی بخش خصوصی و تعاونی، اهتمام به نظم و انضباط مالی و بودجه‌ای و تعادل بین منابع و مصارف دولت، تلاش برای قطع اتکالی هزینه‌های جاری به نفت و تامین آن از محل درآمدهای مالیاتی و تنظیم سیاست‌های پولی، مالی و ارزی با هدف دستیابی به ثبات اقتصادی و مهار نوسانات است، ارایه متمم‌ها و اصلاحیه‌های متعدد در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و همچنین عدم‌در نظر گرفتن هزینه‌های غیرقابل اجتناب در اداره امور کشور، از جمله وجود کسری اعتبارات هزینه‌ای در زمینه واردات بنزین، قانون ایثارگران، پرداخت یارانه‌ها و هزینه‌های نگهداشت سطح فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی و... در بودجه ۸۶ احتمال ارایه اصلاحیه و متمم را در سال آینده [۱۳۸۶] تشدید می‌نماید.

مرکز تحقیقات استراتژیک همچنین تاکید کرده است: سهم دولت از تولید ناخالص داخلی از ۴۹۳۶۹۹

افزایش سهم دولت از تولید ناخالص داخلی
نسبت به سال‌های ۸۴ و ۸۵، با سیاست‌های کلی مندرج در سند چشم‌انداز مغایر است.

میلیارد ریال در سال ۸۴، به ۶۳۰۵۴۷ میلیارد ریال در سال ۸۵ رسیده است و پیش‌بینی می‌شود که این میزان در سال ۸۶ به ۶۶۵۴۴۷ میلیارد ریال برسد که با سیاست‌های کلی مندرج در سند چشم‌انداز که بر لزوم کاهش حجم تصدی‌گری دولت تاکید دارد، مغایر است.

گزارش معاونت پژوهش‌های اقتصادی مرکز تحقیقات استراتژیک با اشاره به این که بر اساس برنامه چهارم توسعه، دولت مکلف است سهم اعتبارات هزینه‌ای تامین شده از محل درآمدهای غیرنفتی را به گونه‌ای افزایش دهد که تا پایان این برنامه، اعتبارات هزینه‌ای دولت به طور کامل از طریق درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیرنفتی تامین شود و تامین کسری بودجه از طریق استقراض از بانک مرکزی و سیستم بانکی ممنوع می‌باشد، می‌افزاید: با روند کنونی، در سال پایانی برنامه چهارم (۱۳۸۸) نه تنها تراز عملیاتی صفر نمی‌گردد، بلکه از میزان سال اول ۷۵۲۴۵- میلیارد نیز فزونی می‌یابد و به ۱۰۵۰۰۵- میلیارد ریال بالغ می‌گردد که منبع تامین آن به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، منابع حاصل از صادرات نفت خام خواهد بود.

تجربه ایران در نیمه اول دهه هفتاد حکایت از آن دارد که تخریب نظام مالی، از حوزه بودجه دولت آغاز می‌شود و پس از طی سازوکارهای فرایندهای پولی، در حوزه بخش خارجی به بن‌بست می‌رسد.

معاونت اقتصادی مرکز تحقیقات استراتژیک همچنین پیش‌بینی کرده است که «با توجه به پیش‌بینی حداقل سه هزار میلیارد ریال کسری سال ۱۳۸۵ و افزایش حداقل ۱۰ درصد اعتبارات هزینه‌ای در سال ۸۶، میزان کسری اعتبارات استانی حداقل به میزان ۱۴ هزار میلیارد ریال خواهد رسید.» این گزارش در ادامه با هشدار نسبت به خطرات بالقوه افزایش نقدینگی، خاطر نشان می‌کند که حتی با پذیرش تحقق پیش‌فرض‌های خوشبینانه بودجه ۸۶ در سال آینده [۱۳۸۶] معادل ۷۰ درصد کل نقدینگی کشور از ابتدای پیدایش تا پایان سال ۱۳۸۳ نقدینگی جدید به وجود می‌آید و در پایان برنامه، میزان نقدینگی کشور ۴/۳ برابر نقدینگی ابتدای برنامه خواهد شد.

این گزارش سپس با مروری بر سیر افزایش تورم در سال ۸۴ و سال ۸۵ می‌افزاید: در صورت عدم امکان

تحلیل مرکز تحقیقات استراتژیک

از بودجه ۸۶

نگرانی از تورم انفجاری!

ناخالص داخلی نتواند رشد شتابان پیدا کند، تورم به "حالت انفجاری" خود را نشان خواهد داد و این روند در صورت عدم تغییر سیاست‌های مالی و پولی، همچنان ادامه خواهد یافت و دسترسی به نرخ تورم ۶/۸ درصد در پایان برنامه دور از دسترس قرار می‌گیرد. نویسندگان گزارش البته تصریح کرده‌اند که در صورت وقوع تورم انفجاری، در ابتدای این اتفاق، انتظارات تورمی جامعه نیز شدت خواهد گرفت.

معاونت اقتصادی مرکز تحقیقات استراتژیک همچنین با مقایسه "عملکرد" دولت‌ها و "اهداف" برنامه چهارم در شاخص تولید ناخالص ملی تصریح کرده‌است: «ادامه وضع موجود، رسیدن به اهداف چشم‌انداز را در موعد مقرر غیرممکن می‌کند.»

در بخش دیگری از این گزارش با نگاهی به تراز پرداخت‌های خارجی در سال ۸۶ پیش‌بینی شده است که اتکای سنگین به واردات، چنانچه با افت سیکلی قیمت نفت و کاهش یا توقف فاینانس‌های خارجی همراه شود، بحران تراز پرداخت‌های کشور را به دنبال خواهد داشت و این فرایندی است که از آن به عنوان تعدیل اجباری و غیرقابل اجتناب یاد می‌شود.

بنا بر گزارش مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، چهار تحول عمده در تراز پرداخت‌های خارجی کشور در سال ۸۶ قابل پیش‌بینی است که تراز پرداخت‌ها را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد:

۱. افت قیمت نفت نسبت به سال ۸۵ که منجر به

تضعیف تراز حساب جاری می‌شود.

۲. شدت رشد واردات، خصوصاً برای مبارزه با تورم، که احتمالاً رقم واردات را در سال ۸۵ به حدود ۴۸ میلیارد دلار و در سال ۸۶ فراتر از ۵۲ میلیارد دلار قرار می‌دهد.

۳. منفی‌شدن بزرگ حساب سرمایه، به دلیل قطع احتمالی فاینانس‌های بلندمدت و میان‌مدت و تقلیل قابل توجه فاینانس‌های کوتاه‌مدت بانکی.

۴. بازگشت ارزش دلار به برابری میان‌مدت که اگر به میزان قابل توجهی محقق شود، باعث منفی‌شدن عدد تغییرات نرخ ارز خواهد شد.

در بخش مزبور با یادآوری این که «تجارب کشورهای مختلف در حال توسعه و تجربه ایران در نیمه اول دهه هفتاد نیز حکایت از آن دارد که تخریب نظام مالی، از حوزه بودجه دولت آغاز می‌شود و پس از طی سازوکارهای فرایندهای پولی، در حوزه بخش خارجی به بن‌بست منتهی می‌شود، همین وضعیت در

② پیش‌بینی می‌شود که میزان نقدینگی کشور در پایان برنامه چهارم توسعه، معادل ۴/۳ برابر ابتدای همین برنامه خواهد بود.

اقتصاد ایران در حال شکل‌گیری است» خاطرنشان شده است: این پیش‌بینی‌ها اگر با درجه احتمال محقق شود، آنگاه باید از سال ۸۶ شاهد تغییرات منفی بزرگ در موازنه کل تراز پرداخت‌های خارجی کشور بود.

گزارش فوق همچنین در قسمت دیگری به میزان اتکا به درآمدهای نفتی پرداخته و تاکید کرده است: «ارقام آرایه‌شده در لایحه بودجه سال ۸۶ بیانگر عدم‌انطباق با سیاست‌های اعلام‌شده توسط دولت و همچنین سیاست‌های کلی و چشم‌انداز، مبنی بر انضباط مالی بیشتر، عدم‌اتکای کمتر به منابع نفتی و انسجام بیشتر در تنظیم بودجه می‌باشد.»

اقتصاددانان نویسنده این گزارش می‌افزایند: یکی از مبانی توجه به انضباط مالی بیشتر و همچنین اتکای کمتر به نفت در بودجه، افزایش سهم مالیات و نرخ رشد درآمدهای مالیاتی نسبت به سال ۸۵، معادل ۵/۹ درصد می‌باشد که با خارج کردن مالیات بر عملکرد

نفت، این نرخ به ۴/۸ درصد می‌رسد. همچنین سهم مالیات در کل منابع در شرایطی که در بودجه سال ۸۵ معادل ۳۲ درصد بود، در سال ۸۶ به ۳۰ درصد تنزل می‌یابد. همچنین این سهم در صورت خارج کردن مالیات بر عملکرد نفت در سال ۸۵، معادل ۲۷/۶ درصد بود که در سال ۸۶ به ۲۵/۹ درصد تنزل می‌یابد. بنا بر تحلیل مرکز تحقیقات استراتژیک، دولت در سال ۸۶ پیش‌بینی کرده است که بتواند با اجرای سیاست انقباضی، نه تنها مانع از رشد بودجه جاری شود، بلکه هزینه‌های جاری را نسبت به سال ۸۵ کاهش دهد که این موضوع از این حیث مثبت ارزیابی می‌شود، ولی به دلیل عدم‌تامین هزینه‌های واقعی و پرسنلی، پیش‌بینی می‌شود که در نیمه راه سال ۸۶ با کسری و لوایح و طرح‌های متمم و اصلاحیه بودجه مواجه شویم. ■

نقل از: اعتماد ملی / ۲۶ بهمن ۱۳۸۵